

TILBURGSE SPORTRAAD

SPORTMANIFEST 2026 - 2030

SPORTEN EN BEWEGEN IN HET TILBURG VAN MORGEN

1

VOORWOORD

Sport en bewegen zijn onmisbare bouwstenen voor een gezonde, verbonden en leefbare stad. In Tilburg zien we dagelijks hoe sport bijdraagt aan vitaliteit, sociale cohesie en gelijke kansen voor alle inwoners. Maar deze kracht is geen vanzelfsprekendheid. Het vraagt om visie, samenwerking en blijvende investeringen – juist nu de stad groeit, verandert en voor grote maatschappelijke opgaven staat.

Met dit manifest roepen we politieke partijen, sportaanbieders, maatschappelijke organisaties én inwoners op om samen te werken aan een stad waarin iedereen kan meedoen. Sport en bewegen moeten stevig verankerd worden in beleid op het gebied van gezondheid, leefomgeving, onderwijs, economie en sociale inclusie. Want een stad waarin mensen niet alleen wonen, maar ook écht kunnen leven, begint bij ruimte om te bewegen.

SPORT EN BEWEGEN IN EEN GROEIENDE STAD: INVESTEREN IN RUIMTE, GEZONDHEID EN SAMENHANG

2

2.1 Blijvend investeren in sport- en beweegklimaat

Tilburg heeft een sterk sport- en beweegklimaat, dankzij intensieve samenwerking tussen gemeente, aanbieders en inwoners. Dit is echter niet vanzelfsprekend. Om dit te behouden, is blijvende investering nodig - ook bij financiële druk of landelijke veranderingen. Gebiedsgericht werken biedt daarvoor kansen: sportaanbieders in de wijk versterken de leefomgeving, mits er blijvend wordt geïnvesteerd in relaties en mensen.

Blijvend investeren is essentieel: de groeiende stad vraagt om meer structurele middelen naar sport en bewegen in de stad, voor voorzieningen en beweegprofessionals. Dit zijn geen kosten maar investeringen: elke geïnvesteerde euro in sport levert 2,86 euro op voor de gemeenschap (zie SROI Sport Tilburg 2023).

2.2 Versterken sociale basis en toegankelijkheid van sport- en beweegaanbod

Sport en bewegen bevorderen participatie en sociale cohesie. Dit vraagt om een toegankelijk, betaalbaar, divers en vindbaar aanbod. Toegankelijkheid betekent dat iedereen zich welkom voelt bij een aanbieder en dat accommodaties en de openbare ruimte goed ingericht zijn. Hoewel betaalbaarheid niet altijd doorslaggevend is om te gaan sporten en bewegen, mag het geen belemmering vormen. Sportaanbieders verdienen steun om armoedesensitief te werken zodat alle inwoners volwaardig mee kunnen doen. Een divers aanbod zorgt ervoor dat alle inwoners een sport- of beweegvorm kunnen vinden die bij hun behoefte past. Vindbaarheid wordt onder andere versterkt door persoonlijke begeleiding richting passend aanbod. Studentensport verdient extra aandacht vanwege de rol in het vasthouden van jongeren in sportdeelname.

Blijf sportaanbieders ondersteunen in het meer divers, toegankelijk en vindbaar maken van hun aanbod.

2.3 Gezondheid en vitaliteit

Sport en bewegen dragen aantoonbaar bij aan een betere gezondheid voor alle Tilburgers. Toch blijven er groepen achter, zoals mensen met een migratieachtergrond of inwoners in armoede. Om gezondheidsverschillen te verkleinen, zijn gerichte investeringen nodig in deze groepen: om gelijke kansen te krijgen, moetje ongelijk investeren. Sport en bewegen versterkt niet alleen de vitaliteit, maar ook bijvoorbeeld de zelfstandigheid van ouderen en het tegengaan van eenzaamheid. Tegelijk is structurele steun nodig voor wie al actief is. Een gezonde bevolking bevordert ook de inzetbaarheid van werknemers. Gemeente en werkgevers moeten hierin samen optrekken.

Investeer extra in buurtsportcoaches en beweegcoaches voor kwetsbare groepen. Persoonlijke begeleiding is cruciaal om mensen duurzaam in beweging te krijgen.

2.4 Verdichting van de stad

Tilburg staat voor de opgave om ruim 30.000 extra woningen te bouwen. Dit vraagt om aandacht voor leefbaarheid en voldoende ruimte voor sport en bewegen. Zowel sportaccommodaties als een beweegvriendelijke openbare ruimte zijn cruciaal voor een vitale stad waar mensen niet alleen wonen, maar ook kunnen leven. Creatieve oplossingen, multifunctioneel gebruik en een stevige plek voor sport in ruimtelijke plannen zijn essentieel - ook in de dorpen, waar beperkte groei grote impact kan hebben op sociale cohesie. Sportaanbieders kunnen hier juist de verbinding versterken. Tot slot is verduurzaming van zowel gemeentelijke sportaccommodaties als accommodaties in verenigings-eigendom, belangrijk.

Veranker sport en bewegen structureel in de ruimtelijke ontwikkeling van Tilburg - van planvorming tot realisatie - zodat iedere wijk, ook bij verdichting, voldoende ruimte biedt voor een vitale leefomgeving. Bijkvoorbeeld:

- **Het Kenniskwartier is een goed voorbeeld van verdichting waar de dreiging voor sport en bewegen groot is, maar het nut en de noodzaak des te groter.**
- **In de gebiedsontwikkeling van Stappegoor heeft sport nu een prima plek gekregen. We zijn blij met hoe het nu gaat, maar blijf waakzaam dat sport en bewegen bij de realisatie de plek houdt die het verdient.**

2.5 Topsport en evenementen

Topsport en (sport)evenementen versterken het imago van Tilburg en de regio, met maatschappelijke én economische impact. Door regeldruk wordt organiseren echter steeds moeilijker. Geef organisatoren meer ruimte. Verbind topsport en evenementen actief met citymarketing, economie, onderwijs en gezondheid om hun meerwaarde te vergroten en te borgen. Structurele samenwerking verdient een vaste plek in het gemeentelijk beleid, zodat talentontwikkeling en de kracht van topsport optimaal blijdragen aan de stad.

Blijf structureel investeren in Team Tilburg als aanjager van samenwerking in topsport, talentontwikkeling en evenementen.

Blijf investeren in kwalitatief hoogwaardige topsportevenementen die passend zijn voor de stad.

WAT IS ER ALLEMAAL GEBEURED SINDS HET VORIGE MANIFEST?

3

3.1 Algemeen

Tilburg heeft een **sterk sport- en beweegklimaat**, dankzij jarenlange samenwerking tussen gemeente, sportaanbieders en inwoners: er gaat veel goed. De koers van de gemeente wordt **gewaardeerd**, mede door haar lef en investeringen. Wel is er zorg over de **structurele financiering** van een aantal initiatieven. In Tilburg heeft sport en bewegen **beleidsmatig** inmiddels een stevige positie en wordt steeds vaker ingezet **als middel** voor bredere gemeentelijke doelen.

3.2 Hoe krijgen we iedere Tilburger aan het sporten en bewegen?

Alle basisscholen kunnen inmiddels **gekwalficeerde vakleerkrachten** inzetten voor gymles. Er is extra aandacht voor **schoolzwemmen** en **buitenschools aanbod**. **Jongeren** worden bereikt via buurtsportwerkers en een buurtsport-coach voor het voortgezet onderwijs. Voor senioren zijn **beweegcoaches** actief, en via het loket **Uniek Sporten** krijgen mensen met een beperking passend aanbod.

De **fysieke toegankelijkheid** van accommodaties is over het algemeen goed op orde.

De **vindbaarheid** van sport- en beweegaanbod blijft een aandachtspunt. Met initiatieven als de SportFinder en het just Move-festival wordt hieraan gewerkt. Studenten stromen goed door naar en weer terug van **studentenverenigingen** naar 'reguliere' verenigingen.

Er is ingezet op **professionalisering** van sportaanbieders via sportpedagogen en sportparkmanagers. Ook is er extra aandacht voor **waardering en ondersteuning** van vrijwilligers. **Bestuurskracht** wordt versterkt via o.a. "Tekenen voor de toekomst" en het Team Verenigingsontwikkeling.

We merken dat het actief **inspelen op trends en ontwikkelingen** door verenigingen minder automatisch gebeurt dan door verschillende sportondernemers. De **ontwikkeling van vrijwilligers** wordt gefaciliteerd, maar afhankelijk van of vrijwilligers hierin tijd kunnen en willen investeren.

Samenwerking tussen verenigingen groeit, zoals zichtbaar

in het koplopers-overleg vanuit het Sportakkoord. Ook is de communicatie met **ondernemende aanbieders** wel verbeterd, mede dankzij het lokale POS-kantoor. Er liggen nog wel kansen om de samenwerking met meer ondernemende aanbieders voor elkaar te krijgen.

3.3 Accommodaties, voorzieningen en de openbare ruimte

De noodzaak om te blijven investeren in **voldoende goede accommodaties** is de afgelopen jaren omgezet in investeringen in renovatie en nieuwbouw. Er is meer duidelijkheid gekomen over de **toekomstige behoefte** van diverse voorzieningen, dankzij een uitgebreid rapport van het Mulier Instituut. De mogelijkheid om te sporten en te bewegen wordt meer dan voorheen meegenomen bij **gebiedsontwikkelingen**. Dit biedt ruimte voor maatwerk, maar maakt financiering soms kwetsbaar. **Nieuwe oplossingen** voor ruimtegebrek in de binnensport zoals eerder door de Tilburgse SportRaad geadviseerd, zijn nog niet getest.

De **ijssport** heeft volop de aandacht binnen de gemeente, maar de aandacht heeft nog niet direct geleid tot voldoende ruimte op de drukbezette banen.

Er is veel aandacht voor **verduurzaming** van accommodaties, maar die richt zich vanuit de gemeente met name op de eigen accommodaties. Bij nieuwbouw van accommodaties is er aandacht voor **topsportkwaliteit** en **multifunctionaliteit**, maar hier zijn de extra kosten soms een struikelblok. Het **openbaar maken van sportieve ruimten** heeft de aandacht. Het 'sportiever maken' van de **openbare ruimte** biedt kansen om bewegen te stimuleren, maar **sportbelangen** krijgen hierin nog niet altijd voldoende gewicht. Gezien de groeiende stad blijft dit wel een vraagstuk dat aandacht moet blijven krijgen. Positieve voorbeelden zijn **urban sportplekken** en goed verlichte hardlooproutes. Ontwikkelingen rond open **waterrecreatie** en **E-sports** blijven achter. Wat betreft **denksport** lijkt er op dit moment weinig draagvlak bij de verschillende denksportverenigingen voor een gezamenlijke accommodatie.

3.4 Topsport, talentontwikkeling en evenementen

Er is de afgelopen periode meer aandacht gekomen voor de rol van topsport en topsportevenementen, ook in het **evenementenbeleid** van de gemeente. De **financiële investering** die dit met zich meebrengt (voor zowel individuele talenten als voor topsportevenementen) is echter niet structureel vastgelegd. De positionering van Team Tilburg is goed geslaagd, maar ook deze rol is vooralsnog slechts **tijdelijk geborgd**. **Huisvesting van talenten** blijft nog een onbenutte kans.

WAT KAN ER NOG GEBEUREN DE KOMENDE JAREN?

4

4.1 Participeren in beweging (sportstimulering en meedoen)

- **Toegankelijkheid voor jeugd goed geregeld:** Dankzij o.a. Stichting Leergeld zijn financiële drempels voor kinderen en jongeren grotendeels weggenomen. Voor volwassenen blijven deze drempels bestaan en verdienen ze blijvende aandacht. Jongeren ervaren het aanbod als uitgebreid, maar soms te duur.
- **Maatwerk en eenvoud in ondersteuning:** Hoewel financiën niet altijd doorslaggevend zijn om te gaan sporten, helpt het als ondersteuners – zoals beweegcoaches – snel en eenvoudig maatwerk kunnen bieden. Regelruimte is hierbij essentieel.
- **Volwaardig meedoen in verenigingen:** Niet alleen contributie, maar ook bijkomende kosten zoals teamuitjes of kleding kunnen deelname belemmeren. Het helpt als verenigingen en sportondernemers armoedesensitief werken, zonder dat het extra druk op het uitvoerend kader legt.

- **Sport als onderdeel van gemeentelijke ondersteuning:** Bij gesprekken met inwoners die ondersteuning krijgen (zoals WMO-hulpmiddelen of een bijstandsuitkering), kan sport en bewegen actiever worden meegenomen als middel tegen eenzaamheid en voor betere gezondheid.
- **Vraaggericht aanbod:** Niet alle aanbieders denken vanuit de behoeften van (potentiële) sporters, maar nog vanuit hun traditionele aanbod. Dit kan leiden tot een mismatch tussen aanbod en vraag, waardoor mensen afhaken of niet eens beginnen. Meer vraaggericht werken is nodig.
- **Doelgroepen betrekken:** Betrek alle doelgroepen bij het creëren van dit aanbod: jeugd, jongeren, volwassenen én ouderen, zodat de diversiteit aan aanbod wordt geborgd. Dit geldt ook voor inrichting van de openbare ruimte.
- **Structurele betaalbaarheid:** Lagere kosten voor sport en bewegen door lage huren helpen ook mensen die net buiten de inkomensgrenzen vallen. De maatschappelijke opbrengsten rechtvaardigen gemeentelijke investeringen.
- **Tijd als belemmering:** Voor ouders kan ouder-kind-sporten

een oplossing zijn. Het bespaart tijd én stimuleert motorische ontwikkeling bij kinderen.

- **Beweegcoaches maken verschil:** Persoonlijke begeleiding is vaak doorslaggevend voor structurele sport- en beweegdeelname. Verdere investering in buurtsportcoaches en beweegcoaches loont.
- **Toegankelijkheid voor mensen met een beperking:** Er is aanbod, maar begeleiding en vervoer blijven knelpunten. Bewustwording over het belang van sport voor deze groep is nodig.
- **Try-outs voor volwassenen:** Kennismakingsaanbod verlaagt de drempel en biedt promotie voor verenigingen.
- **Valpreventie als ingang:** De gemeentelijke inzet op valpreventie biedt kansen om ouderen door te verwijzen naar passend sportaanbod – belangrijk gezien de dubbele vergrijzing.
- **De waarde van het Sportakkoord is groot:** Het Sportakkoord stimuleert samenwerking en innovatie. Probeer deze vorm van samenwerken ondanks dreigende landelijke

bezuinigingen te continueren. De samenwerking tussen sport, zorg en sociaal domein is cruciaal voor het behoud van een goed sport- en beweegklimaat.

- **Langetermijngericht werken:** Sportstimulering vraagt om duurzame relaties, meerjarenafspraken en ruimte voor experimenten. Het is een kwestie van de lange adem.

4.2 Plek voor sport en bewegen (ruimte voor sport en bewegen)

De ‘strijd om de ruimte’ blijft onverminderd doorgaan gezien de grote woningbouwopgaven die Tilburg kent. In de reactie van de TSR op het Mulier rapport is al aangegeven dat, naast een stad om te **wonen**, er ook ruimte moet zijn om te **leven**. Sport en bewegen, en in het verlengde daarvan ook spelen en ontmoeten, zijn belangrijke bouwstenen om te blijven werken aan een leefbare stad en leefbare dorpen.

- **Veranker sport in gebiedsvisies:** Sluit aan bij de wijk-gerichte aanpak en gebruik kennis uit het sportveld, o.a. via BVO-scans. Betrek wijk- en dorpsraden voor de beste

lokale kennis en benut het rapport van het Mulier Instituut, aangevuld met het perspectief van sportaanbieders.

- **Ruimte voor maatwerk:** Houd ruimte in gebiedsontwikkeling om flexibel in te spelen op veranderend sport- en beweegaanbod.
- **Accommodaties als sociale plek:** Maak binnensportaccommodaties uitnodigend en clubgericht, met ruimte voor eigen identiteit, horeca en sponsorexposure. Soms mag efficiëntie ondergeschikt zijn aan sociale cohesie. Laat verenigingen en bezoekers zich thuis voelen.
- **Betaalbaarheid onder druk:** Verenigingen ervaren huurkosten als grootste kostenpost. Jaarlijkse stijgingen zijn lastig op te vangen via contributie.
- **Behoud sport in de wijk:** Verplaats sportlocaties niet automatisch naar de stadtrand. Nabijheid van het aanbod is cruciaal voor sportdeelname en de sociale binding.
- **Gevoeld tekort aan binnensport:** Door verenigingen wordt een duidelijke behoefte gevoeld aan meer binnensportaccommodaties. Speel hierop in met kort-cyclische,

multifunctionele en semipermanente oplossingen.

Dit vraagt een andere kijk op accommodaties, zoals het ontkoppelen van sportaanbod aan bewegingsonderwijs.

- **Behoeft aan zwemwater blijft:** er blijft behoefte aan openbaar toegankelijk buitenwater. Daarnaast wordt een wachtlijst ervaren voor zwemlessen, zeker als men een zwembad in de eigen wijk wil volgen.
- **Verduurzaming stimuleren:** Gemeente kan ook aanbieders met een eigen accommodatie ondersteunen bij verduurzaming van hun accommodaties.
- **Studentensport verbinden:** De kracht van studentensport zit in de nabijheid van verschillende sporten bij elkaar en de sociale interactie die de faciliteiten geven. Zoek naar mogelijkheden om verbinding aan te gaan vanuit die locatie met de sport in de stad.
- **Openbare ruimte als sportieve plek:** Zet de openbare ruimte strategisch in voor gezondheid en cohesie, vooral in verdichtende wijken. Een beweegvriendelijke inrichting moet structureel onderdeel zijn van gebiedsontwikkeling.

- **Streefwaarde voor beweegruimte:** Stel kwantitatieve en kwalitatieve normen voor sport- en speelruimte per wijk. Zorg ook voor financiële dekking van deze openbare leefruimte. Sport- en speelruimte levert misschien weinig directe winst op, maar grote maatschappelijke opbrengsten.
- **Combinaties van ruimtegebruik:** Denk aan dubbelgebruik zoals sport & onderwijs of natuur & spelen. Maak plannen met multifunctionaliteit in gedachten.
- **Financiële randvoorwaarden:** Alleen een visie op spelen en sporten in de openbare ruimte is niet genoeg. Zorg voor structurele investeringen, ook buiten vervangingsmomenten, en anticipeer op trends.
- **Programmering is essentieel:** Nieuwe voorzieningen in de openbare ruimte moeten gepaard gaan met sport- en beweegaanbod en programmering hiervan. Buurtsportcoaches, verenigingen en ondernemers kunnen hierin een rol spelen.

4.3 Partnerschap en ondersteuning (ondersteuning voor aanbieders en vrijwilligers)

- **Afstemming bijeenkomsten nodig:** Er zijn veel waardevolle bijeenkomsten (zoals Sportakkoord, Sportcafé, Sportontmoeting, themabijeenkomsten), maar de hoeveel-

heid legt druk op vrijwilligers. Stem beter af en bundel waar mogelijk. De Sportraad kan hierin zelf het goede voorbeeld geven.

- **Versterk onderlinge clubcontacten:** Na bijeenkomsten verwatert vaak het contact tussen clubs. Maak het makkelijker om deze verbindingen te onderhouden en toon de meerwaarde van samenwerking.
- **Blijf inzetten op verenigingsontwikkeling:** Het traject Teken voor de toekomst helpt verenigingen vooruit. Ga hier vooral mee door, maar schets ook een visie op de toekomst van clubs en verenigingen. Hoe worden zij geholpen om een positie in de gebiedsgerichte aanpak te pakken?
- **Verenigingen en sportondernemers:** Verminder de terughoudendheid van verenigingen richting sportondernemers. Stimuleer wederzijds leren en samenwerking.
- **Actieve rol voor ondernemende aanbieders:** We doen een oproep aan sportondernemers om de gemeente niet alleen te zien als handhavers, maar juist als samenwerkings-

partners. De gemeente kan inzicht geven in doelgroepen, ondersteunen in communicatie, en nog veel meer.

- **Werk wijkgericht en vraag gestuurd:** Professionele partners (zoals Sportbedrijf, welzijns- en jongerenwerk) moeten denken vanuit de behoeften van inwoners en aanbieders. Geef wijkmedewerkers ruimte en capaciteit om lokaal maatwerk te leveren.
- **Vrijwilligers:** het blijft moeilijk om vrijwilligers te vinden. Meer dan voorheen zijn er niet alleen tekorten op bestuursfuncties maar ook steeds meer op technische / trainersfuncties. Kansen liggen hier in professionalisering van de vereniging door enerzijds het opleiden van vrijwilligers en anderzijds het aanstellen van professionals. Dit heeft ook een belangrijke waarde in het vasthouden van jongeren.

4.4 Podium, profileren en presteren (evenementen, topsport en talentontwikkeling)

- **Beleidskaders en samenwerking:** Stel duidelijke beleidskaders op en borg structurele samenwerking tussen partners om de maatschappelijke en economische impact van topsportevenementen te vergroten.
- **Structurele ondersteuning Team Tilburg:** Team Tilburg speelt een cruciale rol in talentontwikkeling, maar kan deze niet volledig vervullen zonder gemeentelijke steun. Structurele financiering is nodig om door te groeien en Tilburg als topsportstad te positioneren.
- **Verbindende rol versterken:** Laat Team Tilburg een platform ontwikkelen waar topsportclubs elkaar kunnen ontmoeten en versterken.
- **Onderzoek en onderwijs:** Werk samen met onderwijsinstellingen om via onderzoek de impact van evenementen beter zichtbaar te maken.
- **Koppeling met citymarketing:** Versterk de samenwerking met citymarketing om evenementen beter te laten landen

in de stad en bij te dragen aan stadsprofilering.

- **Kennisdeling tussen organisatoren:** Organisatoren hebben behoefte aan meer inzicht in elkaars activiteiten. De gemeente kan hierin faciliteren door kennisdeling te stimuleren.
- **Regeldruk beperken:** Organisatoren ervaren toenemende druk door regelgeving. Hanteer een pragmatische benadering om het organiseren werkbaar te houden.

Totstandkoming manifest

Dit manifest is opgesteld op basis van brede input uit het Tilburgse sportveld:

- De werkgroepen van de Sportraad werkten aan de thema's: sportstimulering, ruimte voor sport & bewegen, en topsport & talentontwikkeling.
- Maandelijks bezoekt de Sportraad een sportaanbieder of samenwerkingspartner in Tilburg.
- Voorafgaand aan het manifest zijn gesprekken gevoerd met o.a. sportaanbieders, vrijwilligersorganisaties, topsport- en evenementenorganisaties en de regisseur van het Sportakkoord.
- Tijdens de Sportontmoeting op 3 april 2025 leverden ruim 60 deelnemers – waaronder verenigingen, experts en ondernemers – input op de hoofdthema's.
- Jongeren deelden hun perspectief via het platform “En nu”, social media en app-groepen.

Colofon

Tilburgse SportRaad De Stichting Tilburgse Sportraad is een onafhankelijk adviesorgaan dat het College van B&W en de Gemeenteraad van Tilburg – gevraagd én ongevraagd – adviseert over alles wat met sport en bewegen te maken heeft. De raad bestaat uit betrokken vrijwilligers met brede kennis van de Tilburgse sportwereld.

Als brug tussen sportveld en gemeente zorgen wij ervoor dat sportbeleid wordt gevoed met praktijkervaring, deskundigheid en de stem van sportaanbieders en inwoners. Zo dragen we bij aan een sterk, inclusief en toekomstgericht sport- en beweegklimaat in Tilburg.

Fotografie Toin Damen

Tekeningen Studio de Leijer

Ontwerp en opmaak Jac Schalk grafisch ontwerp

WWW.TILBURGSESPORTRAAD.NL

TILBURGSE **SPORTRAAD**

SPORTMANIFEST 2026 - 2030